

Datum van indiening : 18 november 2020

Vraag van mevrouw Hilde Sabbe aan mevrouw Elke Van den Brandt, collegevoorzitter bevoegd voor Begroting, Welzijn, Gezondheid, Gezin en Stedelijk beleid

Onderwerp : Inzake de viering het Sinterklaasfeest en het personage van Zwarte Piet

De Zwarte Piet-kwestie is al een aantal jaren aan de gang, maar oplossingen op maat van alle Brusselaars worden steeds uitgesteld. Naar aanleiding van recente gebeurtenissen rond de Black Lives Matter beweging, beslisten een aantal commerciële bedrijven om komaf te maken met afbeeldingen van Zwarte Piet: Lotus, Bol.com maar ook uitgeverij Clavis die beslist om geen boeken meer te drukken met tekeningen van Zwarte Piet. Zelfs Facebook kondigde aan afbeeldingen van Zwarte Piet te verbieden.

In ons land vielen de Black Lives Matter (Brussel, Gent, Antwerpen Luik...) betogingen bijna samen met de 60 jaar onafhankelijkheid van Congo, ex-kolonie van België. Middenveldorganisaties en activisten van de Afrikaanse diaspora communiceerden hier uitbundig over, evenals de jarenlange strijd die ze in ons land voeren tegen discriminatie en racisme. Dit uitte zich ook in maatschappelijke en politieke acties zoals de federale Commissie van Waarheid en Verzoening, het Interfederaal Actieplan tegen racisme van de NAPAR-coalitie (n.a.v. het Durban-akkoord in 2001), de Brusselse resolutie rond dekolonisatie in de openbare ruimte en de oprichting van een werkgroep met experts die aanbevelingen voor het gewest zullen schrijven...

Het Sinterklaasfeest met bijhorend personage van Zwarte Piet is het bekendste voorbeeld van het gebruik van 'blackface' in onze regio en cultuur. De invloed van het koloniale verleden op de representatie van zwarte mensen in de westerse cultuur is reëel: de kolonisatie, tot slaaf maken en massaal transporteren van Afrikaanse bevolkingsgroepen naar Westerse kolonies hebben mede het beeld van de witte mens op de zwarte mens gevormd. Zoals met blackface wordt aangetoond, was het tot ver in de 20e eeuw nog genormaliseerd om zwarte mensen op die manier af te beelden. Het stereotypische uiterlijk van Zwarte Piet heeft betrekking op verschillende zaken:

- Het knechten- of slavenpak, dat verwijst naar de inferieure sociale positie van Zwarte Piet t.o.v. de witte Sinterklaas
- Het pikzwarte gezicht, hoewel hij door roet van de schoorsteen zwart zou zijn
- De felrode lippen, zodat ze opvallen en groter lijken, om het personage meer op een zwarte persoon te doen lijken
- Het kroeshaar: de pruik met zwarte krullen die het personage altijd op heeft

Naast het uiterlijk wordt het karakter van het personage ook op een racistische manier gekarikaturiseerd:

- De naam "Zwarte Piet": het personage zou gewoon "Piet" kunnen heten, of zoals reeds werd voorgesteld, "Regenboog-Piet", zonder dat de traditie daardoor volledig verandert
- Het personage versterkt de stereotypen over zwarte mensen dat ze graag dansen, de zak van de baas moeten dragen en altijd ja knikken. Zwarte Piet praat ook altijd een beetje dom.
- In Nederland sprak Zwarte Piet tot recent in televisieprogramma's bijvoorbeeld met een Antilliaans of Surinaams accent. Al wetende dat dat het grootste aandeel

van zwarte mensen in Nederland uit de Antilliaanse en Surinaamse gemeenschappen komen, is het verband met het personage dus snel gelegd.

Kinderen met een donkere huidskleur maken elk jaar mee dat ze aan Zwarte Piet worden geassocieerd door leeftijdsgenoten, maar ook door onbeschofte en onwetende volwassenen. Dit heeft een negatieve psychologische impact op de kinderen voor hun zelfbeeld en hun begrip over hoe witte mensen zwarte mensen percipiëren. Zo blijkt uit het Amerikaanse onderzoek “Black doll/white doll” (door Brown v. Board), dat vzw Bamko ook uitvoerde met Brusselse kinderen. Daarbij komt het gebrek aan rolmodellen (in het onderwijs, maar ook in de brede maatschappij) en de representatie hiervan, evenals de vaak negatieve portrettering van etnische (waaronder zwarte) minderheden in de media.

In het Gemeenschapsonderwijs wordt voor het Sinterklaasfeest aanbevolen om erover te waken dat er geen onbedoelde verwijzingen zijn naar Afrikaanse roots en/of slavernij, maar zoals in het voorgaande werd uitgelegd, zijn die inherent aan het personage van Zwarte Piet, of men de wil heeft om dat te zien of niet. Het Gemeenschapsonderwijs dient zijn uitspraken hierover dan ook te herzien.

In Brussel is de multiculturele diversiteit zodanig aanwezig dat de VGC de leiding kan nemen in de strijd tegen discriminatie en anti-racisme. Dat kan ook aan de hand van afspraken rond deze kindertraditie op VGC-niveau of vanuit verschillende onderwijskoepels en -bemiddelaars, dat elk jaar de (meer dan) nodige politieke en maatschappelijke discussies met zich meebrengt. Bovendien is het momenteel zo dat de private commerciële sector stappen voor heeft op een maatschappelijke en ethische kwestie die de jongsten van onze samenleving raakt.

Om die redenen zou ik graag de volgende vragen stellen:

- Stad Brussel zou tegen het huidige schooljaar richtlijnen uitwerken voor de viering van het Sinterklaasfeest. Zijn die beschikbaar en werden die gecommuniceerd naar de scholen? Op welke manier wordt nagegaan of zij die correct zullen toepassen?
- Heeft de VGC naar aanleiding van de gebeurtenissen eerder dit jaar via een van zijn instellingen een beleid uitgewerkt over deze jaarlijkse kindertraditie of andere jaarlijkse folkloristische gebeurtenissen om racisme en discriminatie tegen te gaan?
 - Hoe garandeert de Brusselse overheid de correcte ethische, niet-racistische uitvoering van gebeurtenissen waarbij kinderen het doelpubliek zijn?
 - Is er een anti-racisme beleid voor evenementen waar kinderen het doelpubliek zijn?
- Zal de VGC n.a.v. bovengenoemde gebeurtenissen dit jaar de steun aan organisaties die een expertise rond discriminatie en racisme ontwikkelden herbekijken?

- Kreeg het Onderwijscentrum Brussel (OCB) of het Centrum Leerlingenbegeleiding (CLB) n.a.v. de gebeurtenissen dit jaar vragen over hoe het Sinterklaasfeest in te vullen?
- Overweegt de VGC om inclusieve, anti-racistische benaderingen tot het Sinterklaasfeest te promoten en te ondersteunen in de komende jaren?
 - Welke budgetten kunnen hiervoor worden uitgetrokken?
 - Zijn samenwerkingen met experts over het onderwerp mogelijk?

Hilde Sabbe
18 november 2020